

ХФР

1918-йил
21-йундан чиқа
бoshlagan

№39, 2023-йил
4-октабр,
chorshanba (32.785)

Ўзбекистон ОҲОҲИ

Ijtimoiy-siyosiy gazeta

Birgalikda ijtimoiy davlat sari!

**ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИНИНГ
РАҚОБАТГА АСОСЛАНГАН
УЛГУРЖИ ВА ЧАКАНА
БОЗОРИ МЕХАНИЗМЛАРИНИ
ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ БИР
БОСҚИЧИДАН КЕЙИНГИ
БОСҚИЧИГА ҲТИШ
2023-2030 ЙИЛЛАРГА
МЎЛЖАЛЛАНГАН ЭЛЕКТР
ЭНЕРГИЯСИНИНГ УЛГУРЖИ
ВА ЧАКАНА БОЗОРИ
МЕХАНИЗМЛАРИГА
БОСҚИЧМА-БОСҚИЧ
ҲТИШ КОНЦЕПЦИЯСИДА
БЕЛГИЛАНГАН ШАРТЛАР
ТЎЛИҚ БАЖАРИЛГАНДАН
СЎНГ АМАЛГА ОШИРИЛАДИ.
2024 ЙИЛ 1 ИЮЛДАН
БОШЛАБ ЭЛЕКТР
ЭНЕРГИЯСИНИ
МАРКАЗЛАШГАН ТАРТИБДА
ХАРИД ҚИЛИШ ВА СОТИШ
"ЎЗЭНЕРГОСОТИШ" АЖ
ТОМОНИДАН, МАГИСТРАЛЬ
ЭЛЕКТР ТАРМОҚЛАРИНИ
ЭКСПЛУАТАЦИЯ ҚИЛИШ
ЭСА "ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ
ЭЛЕКТР ТАРМОҚЛАРИ"
АЖ ТОМОНИДАН АМАЛГА
ОШИРИЛАДИ.**

ЭНЕРГЕТИКА СОҲАСИНИ ИСЛОҚ ҚИЛИШДА ЯНГИ БОСҚИЧ

5

МУНОСАБАТ

Ўзбекистон Президентининг Қатарга давлат ташрифи мамлакатнинг ташқи ҳамкорлар билан фаол алоқаларни тизимли ривожлантириш бўйича қатъий нуқтаи назарини яна бир бор тасдиқлади

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Қатарга буюрган давлат ташрифи якунларини шарҳлар экан, Хитой Халқ Республикаси Замоновий халқаро муносабатлар академиясининг Евроосиё тадқиқотлари институти директори Дин Сяосин «Дунё» ахборот агентлигига қуйидаги фикр-мулоҳазаларини билдирди:

Президент Шавкат Мирзиёевнинг Қатарга буюрган давлат ташрифи натижалари Ўзбекистоннинг ташқи сиёсий шериклар билан фаол мулоқот ва ҳамкорликни тизимли ривожлантириш борасидаги қатъий нуқтаи назарини яна бир бор тасдиқлади. Учрашув ва музокаралар якунида муҳим соҳа ва йўналишларда салмоқли икки томонлама ҳужжатлар тўплами имзоланди.

Энергетика соҳасидаги шартномалар алоҳида эътиборга лойиқдир. Томонлар Тошкент вилояти ва Қорақалпоғистонда муҳим "яшил" лойиҳаларни биргаликда амалга ошириш, идоралараро алоқаларни фаоллаштириш, сайёҳлик алмашувини фаоллаштиришга келишиб олдилар. Ўзбекистон раҳбарининг Қатардаги йирик компаниялар раҳбарлари билан ўтказган учрашувларини алоҳида қайд этиш жоиздир. Албатта, Қатардан саноатнинг турли соҳаларига, жумладан, тезюрар автомагистрал, замонавий бизнес ва меҳмонхона инфратузилмаси, соғлиқни сақлаш муассасалари қурилишига тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб этиш Ўзбекистон иқтисодиётининг раванқига янги туртки беради, янги иш ўринлари яратади ва Ўзбекистоннинг сайёҳлик жозибадорлигини оширади.

Интеллектуал мулк эгаларининг ҳуқуқлари янада мустаҳкамланмоқда

ОЛИЙ МАЖЛИС ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ ФРАКЦИЯСИНИНГ НАВБАТДАГИ ЙИГИЛИШИ БЎЛИБ ҲТДИ. ДАСТЛАБ ФРАКЦИЯ АЪЗОЛАРИ ТОМОНИДАН "ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛКНИ ИШОНЧЛИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ТИЗИМИ ЯНАДА ТАКОМИЛЛАШТИРИЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН "АХБОРОТЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА"ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИНГ 121-МОДДАСИГА ҚЎШИМЧА ВА ҲЗГАРТИРИШ КИРИТИШ ҲАҚИДА"ГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ КЎРИБ ЧИҚИЛДИ.

4

СЕССИЯ ҚАНДАЙ ЖИДДИЙ ЙИГИЛИШГА АЙЛАНАДИ?

3 САҲИФА

ВАЛЮТА: ВАҚТ ҲАҚИҚАТНИ КЎРСАТМАЙДИМИ?

7 САҲИФА

HAMKORLIK

МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИНТАҚА-СИДАГИ БЕШ ДАВЛАТ КЕЙИНГИ ЙИЛЛАРДА БИР БУТУН ҲОЛДА ТИЛГА ОЛИНМОҚДА. ТАРИХИЙ ИЛДИЗЛАРИ, МАДАНИЯТИ, ДИНИ ВА ТИЛИ БИРИ-БИРИГА ЧАМБАРЧАС БОҒЛИҚ БУ МИНТАҚА ХАЛҚЛАРИ ВА ДАВЛАТЛАРИНИ БИР-БИРИДАН АЙРО ҲОЛДА ТАСАВВУР ҚИЛИШ ҲАМ МУШКУЛ.

МАҚСАДЛАР МУШТАРАКЛИГИ АСОСИДА БИРЛАШГАН МАРКАЗИЙ ОСИЁНИ ШУ БОИС ДУНЁНИНГ ЕТАКЧИ ДАВЛАТЛАРИ БИР ДАВРАДА, БИР СТОЛ АТРОФИДА МУЛОҚОТГА ЧОРЛАМОҚДА. 28-30 СЕНТЯБРЬ КУНЛАРИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ ВА БОШҚА МАРКАЗИЙ ОСИЁ ДАВЛАТ РАҲБАРЛАРИ ГЕРМАНИЯ ФЕДЕРАЛ КАНЦЛЕРИ ОЛАФ ШОЛЬЦНИНГ ТАКЛИФИГА БИНОАН У ЕРДА БЎЛИШДИ.

ЕВРОПАДАГИ ТАРИХИЙ САММИТ

Марказий Осиё давлат раҳбарлари 29 сентябрь кун Берлин шаҳрида Германия Федератив Республикаси Федерал Канцлери Олаф Шольц раислигида ўтган Марказий Осиё мамлакатлари ва Германия етакчиларининг биринчи саммитида иштирок этди.

Тадбирда Қозоғистон Республикаси Президенти Қасим-Жомарт Тоқаев, Қирғиз Республикаси Президенти Садир Жапаров, Тожикистон Республикаси Президенти Эмомали Раҳмон ва Туркман халқининг миллий етакчиси, Туркменистон Халқ Маслаҳати Раиси Гурбангули Бердимухамедов ҳам қатнашди.

Саммит кун тартибига мувофиқ, савдо-иқтисодий ва маданий-гуманитар ҳамкорликни кенгайтириш, "яшил" энергетикани ривожлантириш ва иқлим ўзгаришларига мослашиш истиқболлари, табиий ресурслар ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари, барқарор ва изчил минтақавий тараққиётни таъминлаш борасида биргаликдаги саъй-ҳаракатлар муҳокама қилинди.

Тадбир қатнашчилари "Марказий Осиё – Германия" формати очик мулоқот ҳамда минтақа мамлакатлари ва Германия ўртасидаги ҳамкорликнинг янги кун тартибини шакллантириш учун самарали майдонга айланганини таъкидлаган.

Давлатимиз раҳбари Марказий Осиёда бугунги минтақавий ҳамкорлик даражасига юксак баҳо бериб, Ўзбекистон яхши кўшничилик, ўзаро ишонч ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш сиёсатини оғишмай амалга ошираётганини қайд этган.

Бугун мамлакатимиз муҳим трансформация босқичида турибди, Янги Ўзбекистон – инсон манфаатлари олий қадрият бўлган демократик давлатни барпо этиш йўлидан бормоқда. Ўзбекистонни 2030 йилга қадар ривожлантириш бўйича узоқ муддатли стратегия қабул қилингани ва ундаги юксак мақсадлар халқаро ҳамкорларнинг салоҳиятини жалб қилиш орқали амалга оширилиши таъкидланган.

"Марказий Осиё – Германия" формати доирасида узоқ муддатли ҳамкорликнинг барча учун аҳамиятга эга устувор йўналишлари кўрсатиб ўтилди.

Хусусан;
– инвестициявий, инновациявий ва технологик алоқалар ва алмашинуви ривожлантириш,
– қайта тикланувчи энергия манбаларини жорий қилиш, хом ашё ресурсларини чуқур қайта ишлаш,
– транспорт-коммуникациявий ўзаро боғлиқликни кучайтириш, "яшил" кун тартибини илгари суриш,
– Германия стандартларига мувофиқ тури тармоқлар учун мутахассисларни тайёрлаш каби йўналишлар минтақалар ўртасидаги ҳамкорликнинг устувор йўналишлари сифатида айтиб ўтилган.

ХОРИЖ НАШРЛАРИДА

Марказий Осиё минтақасининг Германия билан илк саммити бутун дунё нигоҳида бўлди. Жумладан, **The Diplomat** нашрида келтирилишича, – Украинадаги уруш (ва Афғонистондаги урушнинг тугаши) нафакат АҚШ, балки Европа билан ҳам Марказий Осиё ўртасидаги муносабатларнинг тубдан ўзгаришига замин яратмоқда.

Европа Иттифоқи давлатлари орасида

Германия Марказий Осиёдаги энг муҳим ҳамкорлардан бири бўлиб, саммитнинг аҳамиятини оширмоқда. "The Diplomat" газетасига ёзган мақоласида Халқаро Илғор тадқиқотлар институти (IAIS) ва Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети (Ўзбекистон) қошидаги Европа тадқиқотлари маркази раҳбари Рустам Қаюмов фикрича, "Умуман олганда, Германия Европа Иттифоқининг Марказий Осиёдаги йўналишини белгилаб беради".

Мақолада айтилишича, саммит якунида қабул қилинган қўшма баёнот кенг қамровли бўлиб, Германия ва Марказий Осиё ўртасида "стратегик минтақавий шериклик"ни ўрнатиш бўйича келишувга эришилди. Бу доирада ҳар икки томон ўзаро тўрт йўналишда мавжуд ҳамкорликни мустаҳкамлайди ва тақомиллаштиради. Булар,

- иқтисодиёт, энергетика ва табиий ресурслар;
- минтақавий ҳамкорлик ва барқарорлик;
- иқлим ва атроф-муҳит;
- одамлар ўртасидаги алоқалардир.

Саммит баёнотида Транскаспий халқаро транспорт йўналиши (ТИТР) орқали концептуал жиҳатдан савдо ва транспорт тармоғи бўлган "Ўрта йўлак"нинг маъқуллангани алоҳида эътиборга лойиқлиги келтирилган.

Шунингдек, яқинда Европанинг Марказий Осиё билан барқарор транспорт алоқалари бўйича ўтказилган тадқиқоти Қозоғистон жанубини кесиб ўтувчи Марказий Транскаспий тармоғи (СТСН) "Европа ва Марказий Осиё ўртасидаги энг барқарор транспорт алоқаларини" таъминлайди, деган хулосага келингани қайд этилади.

EURONEWS

Германия канцлери Олаф Шольц Марказий Осиёнинг бешта давлати раҳбарларини жума кун ўтказилган биринчи саммитда қўллади, чунки Европа Иттифоқига аъзо давлатлар минтақада геосиёсий иттифоқчиларни қўлга киритишга интилоқда, деб бошланади Euronews хабари.

– Берлинда Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон, Туркменистон ва Ўзбекистон раҳбарлари минтақавий ва иқтисодий ҳамкорликни мустаҳкамлаш, шунингдек, минтақани Европа билан боғловчи "Ўрта йўлак" деб номланган йўналишни ривожлантириш масалаларини муҳокама қилди.

"Раҳбарлар "Global Gateway" (халқаро дарвоза) ташаббуси орқали "Ўрта йўлак"ни ривожлантириш ва инфратузилма лойиҳалари учун маблағ жалб этишдан манфаатдор эканликларини яна бир бор тасдиқладилар", – дейилади етакчиларнинг қўшма баёнотида.

Шарқий Европа иқтисодий алоқалари кўмитаси раиси **Катарина Клаас-Мюхлхаузер** учрашувни "тарихий" деб атади ва ҳамкорликни фаоллаштиришнинг бешта, яъни **энергетика, хом ашё, қишлоқ хўжалиги, транспорт ва касб-ҳунар таълими** каби устувор йўналишларни таъкиф этди.

ANADOLU AJANSI

Жума кун Германия ва Марказий Осиё давлатлари тарихида илк бор саммит ўтказди ва минтақани Европа билан боғловчи "Ўрта йўлак" йўналишини ривожлантиришни қўллаб-қувватлади.

Етакчилар Германия ва Марказий Осиё

» **Саммит кун тартибига мувофиқ, савдо-иқтисодий ва маданий-гуманитар ҳамкорликни кенгайтириш, "яшил" энергетикани ривожлантириш ва иқлим ўзгаришларига мослашиш истиқболлари, табиий ресурслар ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари, барқарор ва изчил минтақавий тараққиётни таъминлаш борасида биргаликдаги саъй-ҳаракатлар муҳокама қилинди.**

ўртасида "стратегик минтақавий шериклик" ўрнатишга келишиб олганликларини эълон қилдилар ва иқтисодий алоқаларни янада мустаҳкамлаш учун чоралар кўришга ваъда беришди.

Шунингдек, улар минтақани Кавказ, Қора денгиз ва Туркия орқали Европа билан боғлашни мақсад қилган "Ўрта йўлак" йўналишини ривожлантириш ташаббусларини қўллаб-қувватлашларини билдирдилар.

"Раҳбарлар "Ўрта йўлак"ни ривожлантириш ва "Global Gateway" ташаббуси доирасида инфратузилма лойиҳаларини молиялаштиришни жалб қилишдан манфаатдор эканликларини тасдиқладилар", дейилади учрашувдан сўнг эълон қилинган қўшма декларацияда.

Шунингдек, улар Европа тикланиш ва тараққиёт банкининг (ЕТТБ) "Марказий Транскаспий тармоғи"ни барқарор транспорт тармоғи сифатида белгилаган якуний ҳисоботини олқишладилар.

Давлат раҳбарлари энергия хавфсизлигини мустаҳкамлаш, энергия таъминотининг муқобил йўналишларини ривожлантириш, транспорт ва транзит алоқаларини яхшилаш, иқлим ва атроф-муҳитга зарар етказмайдиган иқтисодиёт сари интилиш мақсадларини таъкидладилар.

Расмийларга кўра, Германия канцлери ва Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг иккинчи саммити келаси йили минтақада бўлиб ўтади.

ECONOMIC AND POLITICAL

Германия Марказий Осиёда, қисман Россия ва Хитойнинг минтақадаги таъсирига қарши туриш учун кўпроқ масъулиятни ўз

зиммасига олиши, ўсиб бораётган трансконтинентал алоқаларни ҳисобга олган ҳолда, Германия Болтиқ денгизидан Ҳинд океанигача, Шарқий Европдан Марказий ва Шарқий Осиёгача бўлган янги ташкил этилган савдо ва транспорт макроминтақасида ўз мавқеини мустаҳкамлаш ниятида эканлиги каби фикрлар келтирилди.

Шунингдек, Ғарбининг Россияга қарши санкциялар режими Германия хавфсизлиги нуқтаи назаридан Марказий Осиё Республикаларининг геосиёсий аҳамиятини оширган.

Германия Марказий Осиё Республикалари билан алоқаларини мустаҳкамлаш учун янги ташаббусни бошлагани, Германия президенти Франк-Вальтер Штайнмайер июнь ойининг учинчи ҳафтасида Қозоғистонга таширф бўлиб, Қозоғистон – Германия стратегик шериклик ва иқтисодий муносабатларни жонлантиргани, Штайнмайер ва Қасим-Жомарт Тоқаев ўртасидаги музокараларда иқтисод, энергетика ва алоқа масалалари устунлик қилганини билдирган.

Нашрда, шунингдек, темир йўл инфратузилмаси лойиҳалари Марказий Осиёни денгизга чиқиш имкони бўлмаган ҳудуддан Осиё ва Европа ўртасидаги транзит минтақага айлантираётганига эътибор қаратилган.

Жумладан, Қозоғистоннинг Хитой ва Қозоғистон чегарасида жойлашган Хоргос "қуруқ порти" қунига Хитойдан келаётган 20 дан ортиқ поездни бошқариши таъкидланган.

Украина – Россия можароси ортидан бошланган халқаро зиддиятлар оқибати бутун дунё, айниқса, Европа давлатлари кун тартибига транспорт-логистика, энергетика хавфсизлиги каби тармоқларига альтернативалар топиш масаласини олиб чиқди.

Марказий Осиё, хусусан, Ўзбекистон дунё харитасида денгизга чиқиш имконияти чекланган икки давлатдан бири ҳисобланади. Яъни, бу биз денгизга чиқишимиз учун бевосита икки давлат ҳудудидан ўтишимиз керак бўлади. Халқаро ҳуқуқ нормаларига кўра, агар бир давлат ҳудудидан ўтиб денгизга чиқиш имконияти бўлса, ундан ўша давлат коридор қилиб бериши кўзда тутилган. Агар Каспий денгизини инobatта олмас, бирорта Марказий Осиё давлатининг чегаралари денгизга туташмаган. Демак, минтақа учун қуруқлик йўллари долзарб ҳисобланади.

Масофа жиҳатдан Хитой ёки Россия орқали денгизга чиқишдан кўра, Эрон ёки Покистон орқали чиқиш бир неча баробарга яқинроқ. Қолаверса, ҳозирги кунда актуал муҳокама қилинаётган "Ўрта йўлак" ҳам бор. Бу йўлак Хитой ва Россияга қараганда масофаси қисқа, Эрон ва Покистон орқали ўтадиган йўлакка нисбатан эса хавфсиз ҳисобланади. "Ўрта йўлак"нинг ишга тушиши бизнинг энг яқин ҳамкорларимиз саналадиган Туркия ва Озарбайжонга ҳам манфаатли ва уларнинг изчил ҳамкорлигини кутиш мумкин.

Асосийси, бутун бошли ғарб бундан манфаатдор ва Германия ташаббус кўрсатаётган пайтда бу йўналишнинг аҳамияти янада ошади. Бутун дунё яқдил Марказий Осиё билан яқиндан ва самийий ҳамкорлик қилишга интилоқда. Европадаги саммит бунинг яна бир тасдиғи бўлмоқда.

Аҳмад ҚУРБОНОВ
тайёрлади.

СЕССИЯ

ҚАНДАЙ ЖИДДИЙ ЙИҒИЛИШГА АЙЛАНАДИ?

ОЛИЙ МАЖЛИС ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИ ВА СЕНАТ АЪЗОЛАРИДАН ИБОРАТ ИШЧИ ГУРУҲЛАР ТУЗИЛИБ, ТУРЛИ ХУДУДЛАРДА РЕЖАЛИ ЎРГАНИШЛАР ОЛИБ БОРМОҚДА. АСОСАН ОЗИҚ-ОВҚАТ, ЭНЕРГИЯ ХАВФСИЗЛИГИ, БАНДЛИК, ЖИНОЯТЧИЛИККА ҚАРШИ КУРАШИШ КАБИ МАСАЛАЛАРГА ЭЪТИБОР ҚАРАТИЛМОҚДА. ЎРГАНИШЛАР ЖАРАЁНИДА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ МАҲАЛЛИЙ КЕНГАШЛАРНИНГ СЕССИЯЛАРИ ЎТКАЗИЛИБ, РЕАЛ ҲОЛАТ ТАҲЛИЛ ҚИЛИНМОҚДА, ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАНМОҚДА.

МАСАЛАН, ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИНИНГ ДЎСТЛИК ТУМАНИДА ВАЗИЯТ АТРОФЛИЧА ЎРГАНИЛДИ. ИЖОБИЙ ИШЛАРДАН ТАШҚАРИ, МУАММО ВА КАМЧИЛИКЛАР ҲАМ АНИҚЛАНДИ. АНА ШУЛАРДАН БИРИ **АҲОЛИ ДАРОМАДЛАРИНИ ОШИРИШ ВА КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСКАРТИРИШ МАҚСАДИДА АЖРАТИЛАЁТГАН ЕРЛАРНИНГ МЕЪЁРИЙ ҚИЙМАТИ ОШИБ КЕТГАНИДА ЭКАНИ МАЪЛУМ БЎЛГАН. ЯЪНИ, Е-АУКЦИОН ПЛАТФОРМАСИ ОРҚАЛИ ЎТКАЗИЛАЁТГАН САВДОГА КЎРА, ЮҚОРИ НАРХ ТАКЛИФ ЭТГАН ТАЛАБГОР ЕРГА ЭГА БЎЛАДИ.** НАТИЖАДА "ЯГОНА ИЖТИМОЙ РЕЕСТРДА" РЎЙХАТГА ОЛИНГАН, ИЖТИМОЙ ҲИМОЯГА МУҲТОЖ ОИЛАЛАР ҲАМДА "ТЕМИР", "АЁЛЛАР" ВА "ЁШЛАР" ДАФТАРЛАРИДАГИ ИШСИЗ ВА КАМ ДАРОМАДЛИ АҲОЛИНИНГ ЕР СОТИБ ОЛИШ ИМКОНИАТИ ПАСАЙМОҚДА. АФСУСКИ, БУ ҲОЛАТ РЕСПУБЛИКАНИНГ БАРЧА ХУДУДИДА МАВЖУД.

Шунингдек, **тадбиркорлар кредитланган лойиҳаларини сўғурталаган бўлишига қарамай, сўғурта компанияларида ҳеч қандай масъулият йўқлиги тизимли муаммоларга сабаб бўлмоқда.** Умуман, банкротликнинг олдини олиш ҳамда банкларга бўлган ишонччи ошириш учун кредит тизимини қайта кўриб чиқиш билан боғлиқ таклифлар билдирилди.

Сессия кун тартибидан яна бошқа масалалар ҳам ўрин олган бўлиб, уларнинг ҳар бири алоҳида муҳокама қилинди. Камчиликларни бартараф этиш, муаммоларга ечим топиш, ҳуқуқий асосни мустаҳкамлаш билан боғлиқ таклифлар билдирилди. Табиийки, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарлик қайсидир ҳудудда ошган, яна бошқа жойда камайган. Унинг турлари ҳам шу тариқа ўсиш ва камайиш хусусиятига эга. Аммо бу хотиржамликка асос бўлмайди. Шу боис профилактик тадбирларни кучайтириш, ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этишга, фойдали ишларга йўналтиришга ҳаракат қилиш лозим.

Куз-қиш мавсумига тайёргарлик, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг 2020–2030 йилларга мўлжалланган стратегиясида белгиланган вазифаларнинг бажарилиш ҳолати, ёшлар ва хотин-қизлар бандлигини таъминлаш ҳамда меҳнат бозорида талаб юқори бўлган касбларга ўқитиш бўйича амалга оширилаётган ишларнинг натижадорлиги юзасидан ҳам ахборотлар эшитилди. Муаммоларнинг ечими муҳокама қилинди.

АСЛИДА ҚАНДАЙ ЎТИШИ КЕРАК?

Парламентнинг бир неча вакиллари қатнашган сессиялар анча демократик ўтиши табиий. Лекин фақат ўша ҳудуд депутатлари ва мутасаддилари иштирокида ўтадиган сессияларнинг ижро ҳокимияти йиғилишидан катта фарқ қилиши мушкул. Бунинг бир неча сабаблари бор.

Сессия аслида қандай ўтказилади? Муаммо ўрганилади, сессияга киритилади ва депутатлар ҳамда маҳаллий ижро органлари иштирокида кўриб чиқилади. Йиғилиш якунида қарорлар қабул қилинади, аниқ вазифалар белгиланади. Уларнинг ижро этилиши ҳаётни яхшилашга, одамларнинг узоғини яқин, оғирини енгил қилишга хизмат қилади.

Шунда экан, мажлис ўтказиб, жадвал ясаш, қоғоз тўлдириб билан сессия ўтган, депутатлар вазифасини бажариб қўйган ҳисобланмайди.

Аксинча, ҳаммаси қарор қабул қилинган бошланади. Чунки муаммонинг ечими қарорнинг ижросига боғлиқ. Ўрганишлар натижаси эса назорат тадбирларига қараб самарали ёки самарасиз бўлади.

ВАЗИЯТ ҚАНДАЙ?

Депутатлик корпуси ҳамда маҳаллий ҳокимият ўртасидаги муносабатлар, ҳамкорлик қай даражада? Депутат кўтарган масалага масъулларнинг муносабати ва қарор ижроси устидан назорат қониқарлими?

Шу каби саволлар бўйича Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, ЎзХДП фракцияси аъзоси Ўрол Ҳасенов фикрлари билан ўртоқлашди:

— Биласизми, сўнги йилларда давлатимизда амалга оширилаётган демократик ўзгаришларнинг туб моҳияти инсон ҳуқуқлари ҳимоясини қонунда ва амалда таъминлаш, бунинг кафолатларини яратишдан иборат.

Ўзбекистонда давлат бошқаруви ва ҳокимиятнинг бўлиниш тамойили билан боғлиқ ислохотларнинг ҳуқуқий асоси яратилган. Конституцияимизнинг 11-моддасида Ўзбекистон Республикаси давлат ҳокимиятининг тизими — ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши принципига асосланади, деган жумлалар билан белгилаб қўйилди. Худудий вакиллик ва ижро органлари фаолиятини такомиллаштириш бўйича ҳуқуқий асослар шакллантирилиб, ислохотлар кетма-кет ривожлантириб борилапти.

Эсласангиз, Президентимиз "Давлат ҳокимияти ва бошқаруви тизимини ислоҳ қилишдаги муҳим масала — бу жойларда ҳокимлар ва маҳаллий Кенгашлар ваколатини ажратишдир", деган эди. Маҳаллий Кенгашлар, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ваколатлари кенгайди. Шундан келиб чиқиб, ҳокимлар бир вақтнинг ўзида халқ депутатлари Кенгашларига ҳам бошчилик қилиши демократик меъёрларга тўғри келмайди.

Бу ислохотнинг жорий этилиши ҳокимият ваколатларининг бўлиниш принципини маҳаллий даражада татбиқ этишга, маҳаллий

» **Бир шахс бир вақтнинг ўзида ҳам ҳоким, ҳам маҳаллий Кенгаш раиси бўлмаслиги ҳақидаги нормаларнинг белгиланиши маҳаллий Кенгашларнинг давлат ва жамият бошқарувидаги иштирокини кучайтиради, жойлардаги маҳаллий аҳоли манфаатларини ҳимоя қилиш имкониятини кенгайтиради.**

Кенгашлар фаолияти самарадорлигини, ҳокимларнинг халқ вакилларини олдидаги масъулиятини оширишга олиб келади. Худудларда ҳокимликлар фаолияти устидан Кенгашлар ва жамоатчилик назоратини кучайтиришга хизмат қилади.

Биласизми, бугун халқ депутатлари туман ва шаҳар Кенгашларининг олдида турган айрим муаммоларни ўрганиш, таҳлил этиш, маҳаллий бюджетни қабул қилиш, унинг ижроси назорати халқ депутатлари Кенгашларининг ваколатларига кирса-да, ҳудудларда айрим ҳолатларда бюджет ижроси ҳар чоракда кўриб чиқилмапти. Оқибатда нима бўлаяпти? Маҳаллий бюджетни ижро этишда, маблағларни мақсадли сарфлашда муаммолар ҳам юзага келмоқда.

Нима учун бу фикрни билдиришман? **Худудларда ҳокимларнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишининг энг муҳим ва долзарб масалалари юзасидан ҳисоботларини эшитиш жараёнида, барибир, ҳокимларнинг муносабатига, кўрсатмасига таяниб қолинапти.** Бунга сабаб табиийки, ҳуқуқий асоснинг тўлақонли эмаслиги ва андиша бўлиб қолмоқда.

Бугун, тўғриси айтишимиз керак, бу борадаги қонунчиликни такомиллаштириб боришимиз керак. Қонунларда ҳоким ҳисоботини эшитиш механизмлари тўлиқ тартибга солинмаган. Яъни, **қонунчиликда Кенгашнинг ҳоким ва маҳаллий ижро**

ҳокимияти фаолиятини баҳолаш мезонлари, ҳоким ҳисоботини қандай ҳолларда қониқарсиз, деб баҳолаш мумкинлиги, бундай ҳолларда қандай таъсир чоралари қўриш мумкинлиги ҳақидаги ва бошқа қатор масалалар очиқ қолган.

АЙНИ ВАҚТИ

Янгилашган Конституцияимизнинг 120-моддасида вилоятлар, туманлар ва шаҳарларда (туманга бўйсунмаган шаҳарлардан ташқари) халқ депутатлари Кенгашлари давлат ҳокимияти вакиллик органларидир, деган норма билан Кенгашнинг мақоми белгилаб берилмоқда. Халқ депутатлари Кенгашига унинг депутатлари орасидан қонунга мувофиқ сайланадиган раис бошчилик қилади.

Вилоят, туман, шаҳар ҳокими лавозимини эгаллаб турган шахс бир вақтнинг ўзида халқ депутатлари Кенгашининг раиси лавозимини эгаллаши мумкин эмас.

Ушбу янгилик асосида халқ депутатлари Кенгаши раҳбари алоҳида бўлиши ҳамда ҳоким Кенгашларнинг раҳбари бўла олмаслиги тўғрисида алоҳида қоида белгиланди. Шунингдек, халқ депутатлари Кенгашига унинг депутатлари орасидан қонунга мувофиқ сайланадиган раис бошчилик қилиши Кенгашларнинг демократик табиатини ифода этади.

Қарангки, Конституцияимизда маҳаллий давлат ҳокимияти органлари фаолиятини самарали ташкил этиш, шошма-шошарликка йўл қўймаслик мақсадида ҳам аниқ нормалар белгилаб қўйилди.

Хулоса қилиб айтганда, бир шахс бир вақтнинг ўзида ҳам ҳоким, ҳам маҳаллий Кенгаш раиси бўлмаслиги ҳақидаги нормаларнинг белгиланиши маҳаллий Кенгашларнинг давлат ва жамият бошқарувидаги иштирокини кучайтиради, жойлардаги маҳаллий аҳоли манфаатларини ҳимоя қилиш имкониятини кенгайтиради. Самарали депутатлик назоратининг амалга оширилиши учун конституциявий кафолатларни кучайтиради. Вилоят, туман ва шаҳар ҳокимининг ҳисобдорлиги, масъулияти ва жавобгарлигини оширади. Ушбу ўзгаришлар келгусида маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг самарали фаолият олиб боришига албатта хизмат қилади.

КўПРОҚ ДЕПУТАТЛАРГА БОҒЛИҚ

Маҳаллий ҳокимлик бошқаруви органларининг депутатлар фаолиятига муносабати ўзгармагани ҳақида эзилиб гапиргандан фойда йўқ. Аввало, депутатлик корпусининг ўзи ҳурматга лойиқ даражада бўлиши муҳимдек тўлади.

Қайси депутатдан сўраманг, тортиниб гапирди. Жавобларда ҳам андиша сезилиб туради. Тўғри, маданиятли кўришни яхши ҳусусият.

Аммо бу ерда бошқа масала ҳам бор. Айрим депутатлар ўз устида ишловмагани, тер тўкиб, елиб-югургани келмагани учун баҳона йўлини қидириб қолади. Узининг уқувсизлигида қонунлар, қандайдир катта сабабларни ваҳ қилиб кўрсатмоқчи ҳам бўлади. Ҳурмат қонунлардан ҳам аввал меҳнатга ва жамоатга садоқатга, самимий фаолиятга қараб келади.

Инсон манфаати ҳақида гап кетганда айрим "анъана"лардан воз кечиш, керак бўлса, "қора рўйхат"га тушишдан чўчимаслик ва кескин чоралар кўриш билан боғлиқ таклифлар бера олиш зарур. Зеро, жойлардаги муаммо ва камчиликлар ҳақида гапириб учун уни кўра олиш, кўриш учун эса ўз яшаб турган жойини севиш, ҳамюртлари ва ватани тақдирига бефарқ бўлмаслик талаб этилади.

Ўз навбатида, масалани ўрганиб, сессияга олиб чиқаётган, масъуллардан ечим сўраётган депутатларга ҳам сиёсий ирода, ташаббускорлик ва албатта жасорат керак. Билим ва тажриба эса уларнинг энг муҳим қуроли бўлмоғи лозим.

Умид қиламизки, ижро ҳокимияти ва депутатлар халқ манфаати йўлида ҳамфикр бўла олади. Энг яхши ва тўғри ҳурмат хизматини тан олиш ортидан олинган ҳурматдир.

Зилола УБАЙДУЛЛАЕВА,
"Ўзбекистон ovozi" муҳбири.

FAOLIYAT

**ОЛИЙ МАЖЛИС
ҚОНУНЧИЛИК
ПАЛАТАСИДАГИ
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ
ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ
ФРАКЦИЯСИННИНГ
НАВБАТДАГИ ЙИГИЛИШИ
БЎЛИБ ЎТДИ. ДАСТЛАБ
ФРАКЦИЯ АЪЗОЛАРИ
ТОМОНИДАН
“ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛКНИ
ИШОНЧЛИ ҲИМОЯ
ҚИЛИШ ТИЗИМИ ЯНАДА
ТАКОМИЛЛАШТИРИЛИШИ
МУНОСАБАТИ БИЛАН
“АХБОРОТЛАШТИРИШ
ТЎҒРИСИДА”ГИ
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИНГ
121-МОДДАСИГА
ҚЎШИМЧА ВА ЎЗГАРТИРИШ
КИРИТИШ ҲАҚИДА”ГИ
ҚОНУН ЛОЙИХАСИ КЎРИБ
ЧИҚИЛДИ.**

ИНТЕЛЛЕКТУАЛ МУЛК ЭГАЛАРИНИНГ ҲУҚУҚЛАРИ ЯНАДА МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

Таъкидланганидек, кейинги йилларда мамлакатимизда интеллектуал фаолият билан шуғулланувчи жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқларини ишончли ҳимоя қилишнинг институционал ҳамда ҳуқуқий асосларини тубдан такомиллаштириш, интеллектуал мулк соҳасини ислоҳ қилиш, муаллифлар ва ҳуқуқ эгаларининг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш йўлида кенг қўламли ислохотлар амалга оширилмоқда.

Шу билан бирга, бугунги кунда ҳуқуқни қўллаш амалиётида интеллектуал мулк эгаларининг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилиш билан боғлиқ масалаларда бир қатор муаммолар мавжуд.

Хусусан, ижодий ва тадбиркорлик фаолиятида яратилган ин-

теллектуал мулк объектларидан рақамли муҳитда қонунга хилоф равишда фойдаланиш билан боғлиқ қилмишлар ахборотлаштириш соҳасини тартибга солувчи махсус қонунчилик ҳужжатларида аниқ белгиланмаганлиги, интеллектуал мулк объектлари ҳуқуқ эгаларини бу турдаги ҳуқуқбузарликлардан ҳимоя қилиш бўйича ҳуқуқий қарорлар мавжуд эмаслиги бир қатор долзарб муаммоларни келтириб чиқармоқда.

Қонун лойиҳаси билан Ўзбекистон Республикасининг “Ахборотлаштириш тўғрисида”ги Қонунига интеллектуал мулк объектлари ҳуқуқ эгаларининг ҳуқуқларини Интернет жаҳон ахборот тармоғида ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлашга қаратилган қўшимча киритилмоқда.

Фракция аъзолари қонун лойиҳасини муҳокама қилар эканлар, унинг нақадар муҳимлиги, инсон, унинг меҳнати, яъни интеллектуал мулк ҳуқуқлари ҳимояланишига хизмат қилишини таъкидлаб, ахборот ресурси эгасининг шахсий жавобгарлигини ошириш қатор қонун бузилиши ҳолатларининг олдини олишга замин яратишини қайд этдилар. Муҳокамалардан сўнг қонун лойиҳаси фракция аъзолари томонидан маъқулланди.

Йиғилишда шунингдек, “**Давлат хизматлари кўрсатиш тизими такомиллаштирилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**”ги қонун лойиҳаси ҳам кўриб чиқилди.

Қайд этилганидек, давлат хизматлари марказлари томонидан хизматларни қамраб олиш даражаси пастлиги, давлат хизматларини кўрсатиш муддатларининг узунлиги, улар бўйича тўловларнинг юқорилиги, аксарият давлат органларининг зарур маълумотлари тўлиқ рақамлаштирилмаганлиги долзарб бўлиб қолмоқда.

Ушбу қонун лойиҳаси билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш назарда тутилмоқда. Яъни, 13 та қонунга фактларни тасдиқловчи маълумотлар ва ҳужжатларни талаб қилмаслик бўйича тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилаётган бўлса, 2 та қонун билан айрим давлат хизматларини кўрсатиш муддат-

лари қисқартирилмоқда. Масалан, оммавий ахборот воситасини рўйхатдан ўтказиш муддатини 15 кундан 10 кунга қисқартириш белгиланмоқда.

Депутатлар таъкидланганидек, қонун лойиҳаси давлат хизматларини сифатли кўрсатилишини таъминлашга, турли тоифадаги давлат хизматлари кўрсатиш тизимини рақамлаштириш жараёнларини жадаллаштиришга хизмат қилади. Қонун лойиҳасини такомиллаштириш юзасидан фикр-мулоҳазалар алмашилган, таклиф ва тавсиялар билан қонун лойиҳаси қўллаб-қувватланди.

Кун тартибидаги масалалар юзасидан фракциянинг тегишли қарори қабул қилинди.

МАҲАЛЛАГА ҲАМ ВАКОЛАТ, ҲАМ МАСЪУЛИЯТ БЕРИЛМОҚДА

СўНГИ ЙИЛЛАРДА ЮРТИМИЗДА ОЛИБ БОРИЛАЁТГАН ТИЗИМЛИ ИСЛОҲОТЛАРНИНГ ЗАМИРИДА ИНСОН, УНИНГ ҲУҚУҚ ВА ЭРКИНЛИКЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ ДАВЛАТ СИЁСАТИНИНГ АСОСИЙ МАЗМУН ВА МОҲИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТАДИ. БУ БОРАДА ДАВЛАТ ОРГАНЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИ АЙНАН ШУ СИЁСАТНИ АМАЛДА РЎЁБГА ЧИҚАРИШГА ҚАРАТИЛГАН БЎЛИБ, ДАВЛАТНИ ТОМ МАЪНОДА ЎЗ ХАЛҚИГА ХИЗМАТ КЎРСАТАДИГАН ИНСТИТУТГА АЙЛАНТИРИШДАН ИБОРАТДИР. АЙНАН ШУНИНГ УЧУН ҲАМ БУНДАЙ СИЁСАТНИ ШАҚЛЛАНТИРИШ МАҚСАДИДА НАФАҚАТ ДАВЛАТ, БАЛКИ ЖАМИЯТ БОШҚАРУВ ТИЗИМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ, ХУСУСАН, МАҲАЛЛА ИНСТИТУТИНИНГ ЖАМИЯТ БОШҚАРУВИДАГИ ЎРНИ ВА ФАОЛИЯТ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ МАСАЛАСИГА АЛОҲИДА ЭЪТИБОР ҚАРАТИЛДИ ВА БУ ЙЎНАЛИШДА ТИЗИМЛИ ИШЛАР ОЛИБ БОРИЛМОҚДА.

Мавжуда ҲАСАНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, ЎзХДП фракцияси аъзоси:

— Маҳалла институтининг мақомини Ўзбекистон Конституцияси даражасида мустаҳкамлашнинг асосий мазмун ва моҳияти шундан иборатки, эндиликда давлатнинг ижтимоий сиёсати туман ёки шаҳардан эмас, балки маҳалладан бошланади. Чунки янгиланган Конституцияга биноан Ўзбекистон ижтимоий давлат экани, унинг бу борадаги сиёсати айнан маҳалладан бошланиши мантиқан тўғридир. Охириги етти йилда маҳалла институтини такомиллаштириш давлатнинг диққат эътиборида бўлиб, бу борада ўтказилган таҳлиллар шунини кўрсатмоқдаки, айнан маҳалла тизимини такомиллаштиришга қаратилган 100 га яқин норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган.

Маҳалла институтининг жамият бошқарув тизимида янада мавқенини кучайтириш, унинг институционал асосларини такомиллаштириш ва шу орқали чинакам халқ манфаатини кўзлайдиган, аҳолини қийнаб турган муаммоларини мустақил равишда ўзи ҳал эта оладиган, давлат органлари фаолияти ўстидан самарали жамоатчилик назоратини ўрнатишга қурби етадиган етакчи фуқаролик жамияти институтига айлантириш давлат сиёсатининг

устувор вазифасига айланди.

Давлатимиз раҳбари томонидан ўтказилган видеоселектор йиғилиши ҳам маҳаллабай ишлаш тизимини янада кучайтиришга қаратилди, десак муболаға эмас. Йиғилишда “Маҳалла бешлиги” тизими яратилганлигига қисқа вақт бўлса-да, ўз самарасини бераётганлиги, лекин бу қилинган ишларни янада яхшилаш, бу билан тўхтаб қолмаслигимиз, маҳаллани жойларда муаммоларни чинакам ҳал қиладиган институтга айлантириш зарурлиги таъкидланди.

Мажлисда таҳлиллар ҳақида ҳам алоҳида тўхталиб ўтилди. Ҳозирги кунда жойларда “бешлик” ягона жамоа сифатида ишламаётганлиги, ҳар бири ўз вазирлигига ҳисобдор эканлиги, ижтимоий дафтарлардаги маблағларни тўғри тақсимлашда “бешлик”нинг ҳамкорлиги, маҳалла раисининг ўрни билинмаётганлиги кўрсатиб ўтилди. Шунингдек, йиғилишда “Темир”, “Аёллар” ва “Ёшлар” дафтарлари маҳалладаги масъуллар томонидан алоҳида-алоҳида юритилаётганлиги, уларнинг ишларида такрорланиш бўлаётганлиги кўрсатиб ўтилди. “Бешлик” зиммасига юклатилган вазифалар ҳаддан ташқари кўп эканлиги, мутасадди раҳбарлар эса буни таҳлил қилмаётганлиги, аниқ иш методикаси ишлаб чиқилмаётганлиги танқид қилинди. Маҳалла ходимларининг кўп вақти “қоғоз” тўлдириш ва мажлислар билан ўтиб кетаётганлиги, бу эса уларнинг ўзининг ваколатли ишларини бажаришда халақит бераётганлиги алоҳида таъкидланди.

Маҳаллалардаги муаммо ва масалаларни ҳал этишда эҳтиёжманд аҳолининг масаласини ҳал қилиш учун берилган маблағларни ажратиш қарори вилоят ва туман ташкилотлари, айримларида республика идорасига боғланиб қолгани ишларимизнинг натижадорлигига салбий таъсир кўрсатмоқда.

Хусусан, эндиликда “бешликка” солиқчи ва ижтимоий ходим ҳам қўшилиши қайд этилди. Маҳаллаларда ишлаш янгича ёндошув-

лар асосида ишни ташкил этилиши, амалдаги “бешликка” солиқчи ва ижтимоий ходим ҳам қўшилиб, биргаликда ишлайдиган “маҳалла еттилиги” бўлиши лозимлигига тўхталди Юртбошимиз.

Мазкур йиғилишда ҳар бир маҳалла ходимларига вазифалар аниқ қилиб белгилаб берилди. Шунинг билан биргаликда, маҳалла раисларининг ваколатлари ҳам кенгайтирилмоқда. Маҳаллада фаолият юритаётган ходимларнинг ойлик иш ҳақи маҳалла раиси томонидан тасдиқланиши, “еттилик”ни рабатлантириш ёки уларга интизомий жазо чораларини тайинлаш бўйича уларнинг юқори идорасига тақдимнома киритиш ваколати ҳам маҳалла раисларига берилмоқда. Маҳалла раисига бу ваколатларнинг берилиши эртага маҳаллада “еттилик”нинг бир мушт бўлиб ишлашига хизмат қилади. Шу билан бирга, жойларда маҳалла ходимларининг раисга бўйсунмаслик каби муаммоларнинг ечимини топишга замин яратади.

Йиғилишда маҳаллаларни ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш бўйича республика, вилоят ва туман (шаҳар) кенгашлари жорий этилиши, республика кенгашига Бош вазир, ҳудудий кенгашларга эса ҳокимлар раҳбарлик қилиши белгилаб берилди. Давлатимиз раҳбари маҳаллалардаги муаммолар масалалар ечим топишида илмий асосланган янги ёндошувлар ишлаб чиқиш зарурлигини, мутасаддиларга янги тизимни йўлга қўйиш, маҳалладаги муаммоларни ҳал қилишга илмий ва нодавлат ташкилотларни ҳам жалб қилиши, уларга алоҳида грантлар жорий этиш, “маҳалла еттилиги”нинг амалда ишлайдиган аниқ вазифаларини белгилаш ва бошқа ташкилий-ҳуқуқий масалалар юзасидан қатор топшириқлар берилди.

Келгусида бу янгича тизимнинг жорий этилиши маҳалланинг ўзида туриб муаммоларни ҳал этишга, пировардида халқнинг ортиқча вақт сарфлаб, сарсонгарчилигининг олдини олишга замин яратади.

ВАЛЮТА:

ВАҚТ ҲАҚИҚАТНИ КЎРСАТМАЙДИМИ?

2023 йил 15 сентябрь куни валюта амалиётлари ва валюта операциялари устидан назорат бўйича қарор қабул қилинган эди. Мамлакатимиз валюта бозорига доир қарор шов-шувли хабарга айланди, фикрлар, таҳлиллар, танқидлар билан қизгин муҳокама қилинди.

Эртаси кунлик Марказий банк раиси жамоатчилиқдан кечирим сўрагандек "жамият қабул қилмаган қарор, бу – нотўғри қарор" деган фикр билан қарор бекор қилинганини билдирди.

Қарор бекор бўлди, вақт ўтди, эҳтирослар тиниди, хотиржамроқ фикрлаш мумкин бўлди. Қарордан ростдан ҳам ёвуз ният кўзлаганими? Ёки яхшилик мақсади нима эди?

Шу каби саволларга бир неча йил банк соҳасида фаолият юритган, валюта операциялари ва валюта бозоридagi вазиятдан хабардор мутахассис, иқтисод фанлари номзоди Фарҳод Қурбонбоевнинг мустақил муносабати сўралди:

– **Биринчидан**, хўжалик юртувчи субъектларнинг хорижий валютани харид қилиш ва валюта операциялари билан боғлиқ операциялари фақат уларнинг асосий ҳисобварағи очилган банклар томонидан, **иккинчидан**, банкларга чет эл валютасини тадбиркорларга сотиш билан боғлиқ операциялар устидан қатъий назорат ўрнатиш ва тадбиркорларга хорижий валютани сотиш банкларнинг эксперт гуруҳлари хулосалари асосида амалга оширилиши талаби қўйилган эди.

Фикримизча, бу чоралар қонуний фаолият юритаётган хўжалик субъектлари учун конвертация масаласида жиддий қийинчиликлар туғдирувчи чоралар эмас эди. Валюта олди-соти операцияларини фақат битта банк орқали ўтказилиши қорхонага қандай қийинчиликлар туғдириши мумкин?..

Бироз техник ноқулайлик юзага келиши мумкин, холос. Лекин ҳеч қандай жиддий қийинчилик туғдирмайди! Барча банклар валютани битта биржадан бир хил баҳода

сотиб олишади. Ўз мижозларига валютани сотишда банклар ўртасида арзигулик фарқ амалда кузатилмади.

Валюта олди-сотдиси банкларнинг экспорт гуруҳлари хулосалари асосида амалга оширилиши талабига келсак, бу ҳам конвертация учун тўғри эмас! "Ошингиз ҳалол бўлса, кўчада энг", дейди-ку ахир халқимиз! Агар қорхона қонун доирасида тегишли импорт шартномасини тузган бўлса ва унинг ижроси учун валюта талаб этилса, банк эксперт гуруҳи конвертацияга қарши хулоса берармиди? Банк бундай операция амалга оширилишини манфаатдор-ку – ўз комиссия-фоизини олади-ку!..

Аслида бекор қилинган қарор коррупцияга қарши курашиш, «комплаенс-назорат»ни жорий этиш вазифаси ижросига қаратилган эди. Буни Марказий банкда бўлиб ўтган матбуот анжуманида регулятор раҳбари тушунтиришга ҳаракат қилди. Лекин, ўзлари-

квтанцияни талаб қилишади... Демак, Марказий банк қарорига қарши чиққан қатлам ўйлаганидек, **мутлоқ эркин, назоратсиз конвертация иқтисодий тараққиётнинг мажбурий шarti ҳисобланмайди.**

Хуллас, мутасадди идораларимиз ўзларининг қонун билан белгиланган ваколатлари доирасида амалга ошираётган назорат ишларини дадилроқ юритишлари ва бунда Марказий банкимизнинг ҳурматли раиси айтганларидек, жамоатчилик билан "коммуникацияни", хатоларга йўл қўймасдан, фаолроқ олиб боришлари лозим.

Жамоатчилигимиз эса коррупция илллати ва "хуфиёна иқтисод" жамиятимиз тараққиётига хавф солаётганини ҳисобга олиб, қонуний назорат чора-тадбирларини чеклов сифатида эмас, балки бамисоли шифохонада беморларга қилинаётган соғломлаштирувчи оғриқли уқол, ёқимсиз тиббий муолажалар каби зарурий амал сифатида қабул

ни жамоатчилик вакиллари сифатида ҳис қилган, кўтарилган ҳиссиётли шов-шувлар сабаб қарор бекор қилинганидан мамнун журналистлар буни тушунмадилар, шекилли. Қарор "ҳайриятки, эртаси кунлик бекор қилинди", деб ёзилди ОАВнинг бирида.

Лекин... **Алоҳида айтиш керакки, эркин конвертация назоратсиз валюта операциялари дегани эмас. Валюта назорати бутун дунёда бор.**

Масалан, Хитойни олайлик. Ушбу қудратли, ривожланган иқтисодиётга эга мамлакатда бўлганлар яхши биладилар, у ерда чет эл валютасини юаньга алмаштириш учун тегишли ҳужжатларни тўлдиришга тўғри келади. Бундай операцияни ҳамма банклар ҳам қилавермайди. Бундан ташқари, мамлакатдан чиқиб кетаётганингизда ортиб қолган юаньларни долларга қайта алмаштироқчи бўлсангиз, сиздан олдин юань сотиб олганлигингизни тасдиқловчи

қилиши мумкин.

Қонун ижросини таъминлаш мақсадида юришладиган назорат ва тартибга солиш амаллари – бу чеклов ёки тақиқ эмас, балки қонуний тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатидир.

Шу ўринда яна бир фикрни айтиб ўтмоқчи эдим. Токи назоратни, текширувни чеклов деб тушунар эканмиз, валюта бозоримиз муаммоларининг туб сабаби бўлган "хуфиёна иқтисодиёт"ни зарарлангир олмаймиз ва қонуний тадбиркорлар қийналиб юрaverади.

Таҳририятдан: Булар бир мутахассиснинг фикри, кейинги сонларда бошқа мутахассисларнинг бошқачароқ фикрларини келтиришга ҳаракат қиламиз.

Таштемир худойқулов тайёрлади.

ЖССТ БЕЗГАККА ҚАРШИ ЯНГИ ВАКЦИНАНИ ТАСДИҚЛАДИ

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг маълум қилишича, дунёда йилига ўртача 247 миллион кишига безгак ташхиси қўйилапти. Қурбонлар сони 600 минг нафардан ошмоқда. Ушбу кўрсаткичларнинг ўртача 95 фоизи Африка қитъасида рўйхатга олинапти. Энг ёмони, минтақада ушбу инфекция оқибатида ҳаётдан кўз юмаётганларнинг 80 фоизи — беш ёшгача бўлган болалар.

Бундай мураккаб эпидемиологик вазият безгакка қарши янги вакцина яратиш жараёнини янада жадаллаштириб юборди ва ниҳоят ижобий натижага эришилди ҳам.

Кеча ЖССТ бир неча босқичли синовлардан муваффақиятли ўтган янги вакцинани тасдиқлади. У бундан икки йил аввал фойдаланишга тавсия этилган илк муқобилдан, энг аввало, арзонлиги билан фарқланади.

Янги эмлаш воситаси R21 деб номланди. Унинг муаллифлари — Буюк Британиянинг Оксфорд университети олимлари.

Маълумотларга кўра, ҳар икки вакцинанинг самарадорлиги ўхшаш. Шунга қарамай, R21 нинг бир дозаси 2-4 долларга тенг ва бир киши учун тўрт доза талаб этилади. Бу, аввалги RTS,S вакцинасини нархидан икки баробар арзон.

Эслатиб ўтаман, безгакка қарши эмлаш воситасини яратиш учун дунё олимларига 100 йилдан кўпроқ вақт зарур бўлди.

ТИББИЁТ БЎЙИЧА НОБЕЛЬ МУКОФОТИГА БУ ЙИЛ ҚАЙСИ ИХТИРО ЛОЙИҚ КЎРИЛДИ?

2023 йилги Нобель мукофотининг тиббиёт ва физиология бўйича совриндорлари номи маълум бўлди.

Улардан бири венгриялик Каталин Карико бўлса, иккинчиси америкалик Дрю Вайсмандир. Ҳар икки тадқиқотчи — АҚШнинг Пенсильвания университети олимлари.

Уларнинг молекуляр биология соҳасидаги излашлари коронавирусга қарши "Модерна" ва "BioNTech/Pfizer", яъни мРНК вакциналарининг яратилишига ёрдам берди.

Натижада ушбу кашфиёт Нобель мукофоти учун асос бўлди.

БОЛАНИ ЧЕТ ДАВЛАТДА НАЗОРАТСИЗ ҚОЛДИРИШ ЖАВОБГАРЛИККА САБАБ БЎЛАДИ

– Ўзбекистон фуқаролигига эга болани ота, она ёки уларнинг ўрнини босувчи шахс ёхуд ҳамроҳлик қилувчи шахс томонидан чет давлат ҳудудида назоратсиз қолдириш:

– БХМнинг 10 баравардан 50 бараваргача (3 млн 300 минг сўмдан 16 млн 500 минг сўмгача) миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

– Шунга кўра, маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишни кўриб чиқишда кўпи билан 30 кунлик муддат белгиланиб, суд ушбу ҳуқуқбузарликни содир этган шахс зиммасига болани чет давлатдан Ўзбекистонга қайтариш ёхуд ҳуқуқбузарликни бартараф этиш бўйича чоралар кўриш мажбуриятини юқлайди.

– Шунингдек, болани чет давлатда назоратсиз қолдириш, худди шундай хатти-ҳаракат учун маъмурий жазо қўлланилганидан кейин содир этилса ёхуд боланинг суд томонидан белгиланган муддатда Ўзбекистонга қайтарилишини таъминламаслик 3 йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланиши мумкин.

Ўша қилмиш оғирлаштирувчи ҳолатларда содир этилса, уни содир этган шахс 8 йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланиши мумкин.

t.me/huquqiyaxborot

МИГРАЦИЯ ОРГАНЛАРИ РАҲБАРЛАРИ КЕНГАШИ

НОҚОНУНИЙ МИГРАЦИЯГА ЙЎЛ ҚЎЙИЛМАЙДИ

Пойтахтимизда МДХ га аъзо давлатларнинг миграция органлари раҳбарлари Кенгашининг навбатдаги йиғирма еттинчи мажлиси бўлиб ўтди. Кенгашда кузатувчи мақомида Туркманистон, Касаба уюмлари умумий конфедерацияси ва Евроосиё иқтисодий комиссияси вакиллари ҳам қатнашди.

МДХга аъзо давлатларнинг миграция органлари раҳбарлари кенгаши Ҳамдўстлик давлат раҳбарларининг 2007 йил 5 октябрдаги Келишувига мувофиқ тузилган. Кенгаш фаолияти ҳар йили тасдиқланадиган режалар асосида амалга оширилади. Кенгаш ишининг асосий шакли режали (навбатдаги) мажлислар ҳисобланади.

Йиғилишни Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг биринчи ўринбосари, полковник Шавкат Раҳмонов очиб, миграция билан боғлиқ масалаларнинг давлатларо форматда кўриб чиқиши долзарб эканини таъкидлади.

Йиғилишда иштирокчилар МДХга аъзо давлатлардаги миграция ҳолати, 2019-2023 йилларга мўлжалланган ноқонуний миграцияга қарши курашиш бўйича ҳамкорлик дастурини амалга оширишнинг олиб борилиши тўғрисидаги дастурни муҳокама қилишди.

Шунингдек, мажлис иштирокчилари МДХ доирасида мувофиқлаштирилган миграция сиёсатини амалга ошириш, ноқонуний миграцияга қарши курашиш ва ташкилий ишлар каби долзарб масалаларни кўриб чиқишди. Жараёнда МДХ мамлакатлари ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан миграция соҳасида ҳужжатларни қалбақлаштириш усулларини аниқлаш бўйича олиб борилаётган ишлар тўғрисида, ноқонуний миграция каби жиноятларнинг олдини олиш бўйича биргаликдаги мувофиқлаштирилган профилактика, тезкор-қидирув ва махсус операцияларни ўтказиш тажрибаси тўғрисида маълумотлар тингланди. Учрашувда қонунчиликдаги ўзгаришлар ҳамда ҳамдўстлик мамлакатлари миграция

органларининг ҳуқуқни қўллаш амалиёти муҳокама қилинди.

Шу билан бирга, миграция хизматлари соҳасида ҳужжат айланмасини рақамли трансформация қилиш, миграция масалалари бўйича ҳамкорликнинг меъёрий-ҳуқуқий базасини инвентаризация қилиш вазифалари белгиланган олинди.

Тадбирда иштирокчилар меҳнат миграциясини тартибга солиш бўйича ўз тажрибалари билан ўртоқлашди. Бундан ташқари, Кенгаш янги интеграциялашган ахборот тизимларини жорий этиш ва мавжуд ахборот алмашиш механизмларини такомиллаштириш бўйича чора-тадбирларни мувофиқлаштиришга катта эътибор қаратди.

Тадбир сўнггида мажлиснинг якуний ҳужжатлари имзоланди. Кенгаш мажлиси ўзaro ишонч ва конструктив ҳамкорлик муҳитида ўтди. Иштирокчилар Ўзбекистон томонига тадбирни юқори савияда ташкил этгани учун миннатдорлик билдирди.

Ўз мухбиримиз.

